

Дем'янчук Ю.І.,
викладач кафедри ІМ та
технічного перекладу
ЛДУ БЖД

ЗАСТОСУВАННЯ ДІЛОВИХ ІГОР У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. Стаття розглядає проблему активізації комунікативно-когнітивної діяльності студентів вищої школи на прикладі ділових ігор.

Ключові слова. Комунікативно-когнітивної діяльність, навчання іноземних мов для спеціальних цілей, ділові ігри, види навчальної діяльності.

Abstract: In this article the problem activation of communicative and cognitive activities of high school students as an example of business games is considered.

Keywords: Communicative and cognitive activities, learning of foreign languages for special targets, business games, educational activities.

Постановка проблеми. Відповідно до сучасних міжнародних освітніх вимог випускник вищого навчального закладу має володіти вміннями швидко й вільно висловлюватись іноземною мовою, без помітних ускладнень. Для досягнення цієї мети вищі навчальні заклади України мають головним пріоритетом усебічний розвиток майбутнього випускника. Навчання іноземній мові, за допомогою ділових ігор, передбачає створення сприятливих умов для творчого, активного саморозвитку студентів [1, с.79-82].

Аналіз публікацій. Вагомий вклад у дослідження методики навчання іноземних мов здійснили вітчизняні вчені С.Ю. Ніколаєва, О.Б. Тарнопольський, Л.М. Черноватий [2; 3; 4]. Найбільш докладно методика впровадження та використання ділових ігор у навчанні іноземних мов розроблена у роботі Л.Г. Вишнякової [5]. Дослідниця розглядає ділову гру в навчанні іноземної мови як таке, що моделює різні аспекти професійної

діяльності. *Мета статті* - показати можливості удосконалення форм організації навчання іноземних мов у вищій школі, на прикладі застосування ділових ігор у навчанні іноземних мов для спеціальних цілей.

Виклад основного матеріалу. Організація навчального процесу, основу якого складає комунікативна взаємодія студентів, забезпечує участь кожного як об'єкта і суб'єкта пізнавальної діяльності [6, с.69-72]. Найвищою формою комунікативно-когнітивного підходу є занурення в іншомовне середовище, де професійні проблеми обговорюються тією мовою, яка вивчається. У такому разі вивчення мови відбувається одночасно з вивченням предметного змісту спеціальності [3, с.38]. Головною функцією викладача стає надання напрямків та орієнтирів, а також необхідної допомоги в процесі творчого самонавчання студентів [7, с.193-195].

Інтегрованість видів мовленнєвої діяльності у навчальному процесі (в тому сенсі, в якому така інтегрованість розуміється в англо-американській методиці викладання іноземних мов [8, 9]) реалізується через самі види навчальної діяльності, що є провідними для комунікативного підходу до навчання іноземної мови для спеціальних цілей. До таких видів навчальної діяльності відносяться рольові та ділові ігри професійної спрямованості мовою, що вивчається. [10].

У діловій грі є ролі, ситуації, дії для реалізації ролі, різні ігрові об'єкти тощо. Поетапність ділової гри є її основною особливістю, вона розвивається як обговорення та прийняття деякого "ланцюжка" професійних (ділових) рішень, кожне з яких обумовлено попередніми та обумовлює наступні. Конфлікти у діловій грі є невід'ємними, без них немає основи для прийняття рішень, проведення дискусій, зникають як зміст, так і основна форма проведення ділової гри (обговорення різних професійних питань).

Ділові ігри розподіляються за: кількістю учасників (від двох до всієї навчальної групи студентів); місцем проведення (досить характерні та надзвичайно корисні позааудиторні ділові ігри - на виробництві, у фірмі тощо, оскільки повніше моделюються реальні професійні умови); більшим або

меншим використанням різноманітних опор під час проведення; більшим або меншим використанням зовнішньої мовної підтримки учасників (ключові слова тощо); більшою або меншою "заданістю" рольової поведінки учасників; більшою або меншою участю викладача у проведенні гри [11].

У ділових іграх потрібні детальні інструктажі та жорстка система правил, щоб забезпечити адекватне моделювання професійної діяльності, поетапність і конфліктність ситуацій. Методичні закономірності та особливості залежать від основних принципів розробки та проведення ділових ігор засобами іноземної мови у навчальному процесі з цієї мови. Ці принципи та їх трактування подаються за класифікацією Л.Г. Вишнякової [5]. Першим із цих принципів є принцип імітаційного моделювання професійної діяльності. Згідно з ним, у процесі гри виконується квазіпрофесійна¹ діяльність в умовах, наближених до реальних. Саме реалізація цього принципу сприяє формуванню у навчанні мови не тільки мовленнєвих навичок і вмінь, але й навчальної мотивації. Другим принципом є принцип спільної діяльності тих, хто навчається. Уся ділова гра базується на ділових стосунках тих, хто навчається: вони спільно шукають оптимальні рішення, пропонують свої варіанти, сперечаються, відстоюючи свою точку зору. Третім є принцип діалогічного спілкування. Завдання до ділової гри вважаються проблемними, якщо для їх виконання існують труднощі теоретичного та практичного характеру, які потребують творчого дослідження. Останнім принципом є принцип двоплановості ігрової навчальної діяльності. Його суть полягає у наступному. У кожній діловій грі є умовні (ігрові) компоненти, а також реальні елементи. Якщо перші значно переважають, гра може втратити своє навчальне та виховне значення. Навпаки, коли переважають реальні елементи, у грі можна досягти тільки навчальних цілей, а заняття, де вона проводиться, перетвориться на заняття тренувального типу. Тільки при збалансованості обох видів компонентів гра розвиває особистість теперішнього або майбутнього спеціаліста, тобто власне й є діловою грою. Загальна мета навчальних ділових ігор - активізація процесу

¹ сценарій розгортання професійної діяльності

навчання та прискорення формування у тих, хто навчається, комплексу знань, навичок і вмінь, необхідних для підвищення ефективності діяльності спеціалістів[11].

Висновок. Таким чином ділові ігри мають певні переваги у процесі вивчення іноземних мов. Це: активна участь усіх студентів; інтенсивний обмін досвідом і знаннями між учасниками; розвиток навичок і здібностей у прийнятті рішень при неповній інформації та при дефіциті часу; підвищення інтересу до читання спеціальної літератури; інтеграція теорії та практики; високий рівень комунікативної та інтенсивності навчальної діяльності. Ділова гра може слугувати ефективним засобом підвищення професійно спрямованої іншомовної підготовки студентів немовних ВНЗ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кравець Р.А. Застосування інноваційних методів навчання як одна із педагогічних умов успішного формування творчого мислення майбутніх учителів іноземних мов / Р.А. Кравець // Якість вищої мовної освіти: шляхи вдосконалення організації і проведення педагогічної практики студентів-філологів: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. - Горлівка: Вид-во ГДППМ, 2010. - С. 79-82.

2. Ніколаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підруч. - 2-ге вид. випр. і перероб. / [кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої]. - К. : Ленвіт, 2002. - 328 с.

3. Тарнопольский О.Б. Методика обучения английскому языку : учеб. пособ. / О.Б. Тарнопольский, С. П. Кожушко. - К. : Ленвит, 2004. - 192 с.

4. Черноватий Л.М. Практична граматики англійської мови з вправами. Базовий курс. / Л. М. Черноватий, В. І. Карабан. - Вінниця : Нова книга, 2007. - 248 с.

5. Вишнякова Л. Г. Использование деловых игр в преподавании русского языка как иностранного / Вишнякова Л.Г. - М. : МГУ, 1987. - 110 с.

6. Игнатова И.Б. Коммуникативно-когнитивный подход в современной лингвометодике обучения РКИ / И.Б. Игнатова // Мир русского слова. - 2007. - №3. - С. 69-72.

7. Бабочкин П.И. Проблемы становления специалистов в высшей школе / П.И. Бабочкин // Высшее образование: проблемы и перспективы развития. - М., 1997. - С. 193-195.

8. Byrne D. Integrating skills / D. Byrne // Communication in the classroom. Applications and methods for the communicative approach / [ed. by K. Johnson and K. Morrow]. — Harlow ; Essex : Longman, 1987. — P. 108—114.

9. Oxford R. Integrated skills in the ESL/EFL classroom [Електронний ресурс] / R. Oxford // ERIC Digest, EDO- FL-01-05. — 2001. — Режим доступу : <http://www.cal.org/ericell/0105oxford.html>.

10. Тарнапольський О.Б. Принцип інтегрованості навчання різних видів мовленнєвої діяльності у викладанні іноземних мов для спеціальних цілей у немовних ВНЗ/О.Б.Тарнапольський//[Електронний ресурс] . — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Go/2012_2/Tarnopol.pdf

11. Тарнапольський О.Б. Ділові ігри у навчанні іноземних мов для спеціальних цілей у вищій школі./О.Б.Тарнапольський //[Електронний ресурс] . — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Go/2012_2/Tarnopol.pdf